

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 23 sierpnia 2019 r.

Pozycja 155

POSTANOWIENIE

z dnia 13 marca 2019 r.

Sygn. akt Ts 70/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jarosław Wyrembak,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

art. 117 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) w zakresie, w jakim przewiduje obowiązek udowodnienia okoliczności wskazanych w oświadczeniu o niemożności poniesienia kosztów wynagrodzenia pełnomocnika procesowego, z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 20 marca 2017 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) wniósł o stwierdzenie, że art. 117 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm., obecnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim przewiduje obowiązek udowodnienia okoliczności wskazanych w oświadczeniu o niemożności poniesienia kosztów wynagrodzenia pełnomocnika procesowego (dalej: oświadczenie), jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą.

Sąd Rejonowy w T. Wydział I Cywilny, postanowieniem z 20 października 2016 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie Sądu Rejonowego) oddalił wniosek skarżącego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Skarżący złożył zażalenie na to postanowienie. Postanowieniem z 14 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w K. II Wydział Cywilny Odwoławczy (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie Sądu Okręgowego) oddalił to zażalenie.

Skarżący poinformował, że w toku innego postępowania sąd zwolnił go z kosztów sądowych na podstawie oświadczenia analogicznego do złożonego w sprawie, w związku z którą wniósł niniejszą skargę konstytucyjną.

Zarządzeniem Sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 13 kwietnia 2018 r. wezwano skarżącego do uzupełnienia braków formalnych w skardze przez:

- 1) dostarczenie:
 - a) pełnomocnictwa szczególnego w sprawie;
 - b) odpisów postanowienia sądu rejonowego i postanowienia sądu okręgowego;
 - c) kopii orzeczeń, które skarżący wskazuje w złożonej skardze, wnosząc o przeprowadzenie z nich dowodu;
 - 2) wskazanie, jaka konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji, zostały naruszone;
 - 3) uzasadnienie zarzutu niezgodności art. 117 § 2 k.p.c. ze wskazaną wolnością lub prawem skarżącego oraz powołanie argumentów lub dowodów na jego poparcie.
- Pismem z 27 kwietnia 2018 r. (data nadania) pełnomocnik skarżącego odniósł się do powyższego zarządzenia.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub jest oczywiście bezzasadna.

2. Zaskarżony przepis stanowi, że „osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny”.

W przedłożonych Trybunałowi pismach procesowych skarżący wyraża opinię, że – zgodnie z literalnym rozumieniem zaskarżonego przepisu – w razie braku możliwości poniesienia kosztów wynagrodzenia pełnomocnika, wnioskodawca składa jedynie oświadczenie w tym zakresie. W przekonaniu skarżącego, sądy orzekające w analizowanej sprawie, wbrew zasadom wykładni językowej, wymagały tymczasem udowodnienia okoliczności, na które skarżący powołał się we wniosku o ustanowienie pełnomocnika. Skarżący podkreśla, że powyższa praktyka sądowa w tym zakresie jest utrwalona, co w jego opinii jest niezgodne z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Przedstawione w skardze rozważania skarżącego na temat literalnego brzmienia i treści zaskarżonego przepisu prowadzą Trybunał do ustalenia, że drogą skargi konstytucyjnej skarżący snuje polemikę z orzekającym w jego sprawie sądem w zakresie rozumienia i stosowania art. 117 § 2 k.p.c. W myśl przepisów Konstytucji i u.o.t.p. TK skarga konstytucyjna jest zaś sformalizowanym, szczególnym środkiem ochrony konstytucyjnych praw i wolności. W rozpoznaniu wstępnym kontroli podlega zaś uprawdopodobnienie ich naruszenia oraz wykazanie sposobu w jaki do niego doszło. Nie mieszczą się w zakresie tej przesłanki przemyslenia skarżącego zarówno na temat ewentualnej interpretacji kwestionowanych przepisów, jak i teoretycznych konkluzji, które można wysnuć z ich literalnego odczytania.

3. Na powyższym ustaleniu Trybunał opiera stanowisko, że skarżący dopatruje się niekonstytucyjności w rozumieniu zaskarżonego przepisu ujawnionym w procesie jego zastosowania. Należy tymczasem zwrócić uwagę, że w zakresie kompetencji Trybunału mieści się ocena zgodności aktów normatywnych z Konstytucją. Trybunał przypomina jednocześnie, że niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na stosowanie prawa, tj. skarga, której zarzuty dotyczą przyjętej przez sąd wykładni przepisu, nieprawidłowej subsumpcji stanu faktycznego czy też wadliwości argumentacji sformułowanej w ostatecznym orzeczeniu (zob. postanowienie z 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt Ts 62/16, OTK ZU B/2016, poz. 363).

Trybunał ustalił, że w tym zakresie skarga nie spełnia wymagania wynikającego zarówno z art. 79 ust. 1 Konstytucji, jak i z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK, który jest podstawą odmowy nadania jej biegu.

4. Trybunał wskazuje, że podlegające identyfikacji w rozpoznaniu wstępnym uzasadnienie analizowanej skargi jest niejasne i niespójne ze względu na sprzeczności wewnętrzne. Z jednej strony skarżący podnosi bowiem, że obowiązek udowodnienia okoliczności świadczących o braku możliwości pokrycia kosztów reprezentacji nie wynika z kwestionowanego w skardze przepisu. Z drugiej zaś dopuszcza również pogląd, że warunkiem przyznania bezpłatnej pomocy prawnej jest złożenie oświadczenia o treści, która będzie jednak przekonywać o braku możliwości poniesienia kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Skarżący podnosi więc w skardze, że literalne brzmienie kwestionowanego przepisu klóci się z jego praktycznym zastosowaniem, lecz jednocześnie potwierdza w dalszej argumentacji, że dedukcja kwalifikowanego charakteru oświadczenia jest również zasadna.

Co więcej, w sprawie, na tle której wniesiono skargę konstytucyjną, skarżący nie negował konieczności uzasadnienia wniosku, o którym mowa w art. 117 § 2 k.p.c. W skardze podkreślono nawet, że w odrębnym postępowaniu, w którym skarżący występował jako strona, na podstawie tych samych „danych” sąd uznał, iż wniosek o przyznanie pełnomocnika z urzędu jest uzasadniony. Skarżący jednocześnie wyraża opinię, że jakkolwiek sąd może weryfikować wnioski składane na podstawie oświadczenia, o którym mowa w art. 117 § 2 k.p.c., to w sprawie, na tle której wywodzi niniejszą skargę, ocena przedstawionego materiału dowodowego przybrała w przekonaniu skarżącego charakter „dowolny”.

5. Trybunał podnosi, że art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK nakłada na skarżącego obowiązek wskazania, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób zostały naruszone. Ponadto, art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK upoważnia Trybunał do weryfikowania w rozpoznaniu wstępnym, czy został wypełniony ciążyący na skarżącym obowiązek uzasadnienia zarzutów niekonstytucyjności kwestionowanego przepisu, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Skarżący, wezwany do uzupełnienia braków skargi w powyższym zakresie ograniczył się tymczasem do wskazania, że „przedmiotem skargi jest naruszenie przez art. 117 § 2 d [k.p.c.] (...) art. 45 ust. 1 Konstytucji w zakresie prawa do należytej procedury sądowej spełniającej przesłanki zasad demokratycznego państwa prawa”.

Trybunał ustalił, że w żadnym z przedstawionych pism procesowych skarżący nie uzasadnia naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji. Ze względu więc na niespełnienie tego kryterium skarga konstytucyjna jest bezzasadna i na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 3 Trybunał odmawia nadania jej dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.